

Українську модель соціального партнерства характеризують риси класичного трипартизму, тобто регулювання трудових і пов'язаних з ними економічних і політичних стосунків на основі рівноправної взаємодії, співпраці представників найманих працівників, роботодавців і держави. Враховуючи схильність нашої країни до патерналістських відносин, можна прогнозувати й подальшу вагому участь держави як дієвого соціального партнера.

Висновки. Основними моделями соціально-трудових відносин вважають європейську, англосаксонську, японську, шведську, які мають свої особливості і різну ефективність у регулюванні відносин між роботодавцями і працівниками. Основою для формування української моделі соціально-трудових відносин стали засади шведської моделі. Подальший розвиток соціально-трудових відносин в Україні базується на принципах соціального партнерства. У даний час модель соціального партнерства вважається найбільш ефективним у сфері регулювання соціально-трудових відносин, оскільки максимально враховує інтереси як найманих працівників, так і роботодавців.

Література:

1. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / В.М. Геєць. – К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2009. – 864 с.
2. Герасименко О.О. Компоненти моделі регулювання соціально-трудових відносин на підприємстві / О.О. Герасименко // Стратегія економічного розвитку України. – 2009. – №24-25. – С.198-203.
3. Жадан О.В. Порівняльний аналіз світових моделей соціально-трудових відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua>.
4. Кудряченко А.І. Соціальне партнерство: європейський досвід і Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ep.html>.
5. Нецадін А., Горін М., Рогова В. Какая модель социального партнерства нужна россиянам? / А. Нецадін // Человек и труд. – 2007. – №2. – С.17-21.
6. Поплавська О. Розвиток соціального партнерства в Україні як чинник економічного зростання / О. Поплавська // Україна: аспекти праці. – 2004. – №1. – С.42-48.
7. Ситник О.Ю. Соціальне партнерство в Україні: особливості становлення і перспективи розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ep.html>.

УДК 631.11:339.1:65.011.3

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗОВНІШНЬОМУ РИНКУ

**Ксьонжик І.В., к.е.н., доцент, Попова О.В., студент
Миколаївський державний аграрний університет**

В статті розглянуто основні аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК, узагальнено та доповнено сфери ризику зовнішньоторговельної діяльності. Досліджено вплив негативних явищ та ризиків на ефективність функціонування українських аграрних підприємств; запропоновано можливі шляхи підвищення конкурентоздатності вітчизняної продукції на світовому ринку.

In the article the main aspects of foreign economic activity of agriculture, summarized and added risk areas of foreign trade. The influence of negative effects and risks to the effective functioning Ukrainian agricultural enterprises and proposed possible ways of increasing the competitiveness of domestic products on world markets.

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах активного розвитку ринкових відносин, багато вітчизняних аграрних підприємств мають змогу реалізувати свою продукцію на зовнішньому ринку. Підвищення ефективності роботи та максимізація прибутку від експорту сільськогосподарської продукції можливі лише за умови врахування ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішення питань мінімізації ризиків у виробництві присвячено достатньо праць таких вчених-економістів, як: О. Альгін, І. Балабанов, І. Бланк, Б. Гардієр, П. Грабовий, А. Мазаракі, М. Рогов, В. Успенко. Практичні аспекти теорії ризику розглянуто у працях В. Альничева, М. Білухи, Г. Клейнера, Г. Шарової та ін.

Проте проблеми підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції за рахунок зниження існуючих ризиків висвітлено недостатньо.

Постановка завдання. Метою дослідження стало висвітлення особливостей здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу України, розробка та обґрунтування рекомендацій щодо сутності ризику на зовнішньому ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Агропромисловий комплекс – це сукупність виробничо взаємопов’язаних підприємств та обслуговуючих організацій, що функціонують і розвиваються на основі агропромислової інтеграції та відіграють важливу роль у більшості країн світу [1].

Серед чинників, що впливають на розвиток АПК в Україні, можна виділити: систему господарювання, характер виробничих відносин, рівень соціально-економічного розвитку країни, природні ресурси та структуру земельного фонду, технічний рівень і стан основних фондів підприємств АПК, їх забезпеченість трудовими ресурсами, транспортно-географічні умови. Вирішальне значення мають економічні чинники, від яких залежить раціональне використання природних ресурсів, задоволення споживчого попиту населення, участь у міжнародному поділі праці, збереження навколишнього середовища тощо [1].

Зважаючи на значний потенціал країни в цій сфері, існує ряд проблем, що гальмують її розвиток, серед яких: проблема конкурентоздатності вітчизняної продукції АПК на міжнародних ринках, проблема захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції, проблема регулювання структури експорту - імпорту аграрної продукції тощо.

Прагнучи підвищити показники конкурентоспроможності, українським сільськогосподарським виробникам необхідно приділити особливу увагу якості своєї продукції та ефективності її виробництва. Слід пам’ятати, що зовнішній ринок розвивається дуже швидко та має постійно зростаючий рівень конкуренції, тому вітчизняним підприємствам, з метою відстоювання своєї ніші за кордоном, потрібно активно та безперервно нарощувати власну конкурентоспроможність. Лише таким чином та обов’язковим врахуванням можливих ризиків, підприємства агропромислового комплексу України зможуть зайняти конкурентоспроможне місце на світовому ринку аграрної продукції та міцно закріпити свої позиції.

В умовах переходу України до ринкової економіки велика кількість підприємств АПК одержали право самостійного виходу на світовий ринок, успіх роботи на якому суттєво залежить від уміння комерційних структур використовувати сприятливу ситуацію. Підприємцям потрібно не уникати ризику, а вміти прогнозувати події, оцінювати їх і не переходити за визначені межі [2].

Ризик - це вірогідність або загроза втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоодержання доходів чи появи додаткових витрат у результаті здійснення певної виробничої, фінансової чи зовнішньоекономічної діяльності. Ризики бувають чисті та спекулятивні. Чисті передбачають можливість одержання збитку чи нульового результату, а спекулятивні - виражаються в можливості одержання як позитивного, так і негативного результату [3].

В сфері зовнішньої торгівлі найчастіше виділяють ризики, пов'язані зі змінами в економічному курсі країни (девальвація чи ревальвація валютних обмежень) і обумовлені політичними мотивами (військові дії, націоналізація і конфіскація імпорту). Однак при реалізації конкретного зовнішньоторговельного контракту ризик найчастіше викликаний несумлінним виконанням одним із партнерів контрактних зобов'язань. Для експортера такий ризик пов'язаний, у першу чергу, з появою дебіторської заборгованості через неплатоспроможність партнера в даний момент. Для імпортера можлива ситуація, коли при анулюванні контракту експортер не бажає повертати авансовий платіж. Дана частина ризиків зовнішньоторговельної діяльності - недобросовісність партнера - дуже важлива для українських бізнесменів, адже їх основними контрагентами є підприємства з держав із нестабільною політичною і економічною ситуацією. Проблеми виникають через відсутність достовірної та повної інформації про партнера чи неможливість її перевірити.

Наступна частина ризиків - політичні - нестабільність законодавства, і, як наслідок, нестабільність фінансового ринку країни, а отже і валютні втрати чи небажання підприємств продавати валютні цінності для забезпечення обігових коштів. Ризик зовнішньоторговельної діяльності виникає у зв'язку з тим, що різні рівні управління суб'єктів бізнесу знаходяться у певних відносинах один з одним. Вони реалізують не лише загальні, іноді однакові, але й різні та суперечливі цілі. Результати взаємного впливу частково носять невизначений характер. У цих умовах досягнення результату неоднозначне і не може бути передбачено зі стовідсотковою точністю. Тобто виникає об'єктивна потреба враховувати ризик, пов'язаний з можливою протидією господарського середовища, партнера чи суперника на світовому ринку [2].

Аналіз сучасного стану економіки України дозволяє виділити причини, що збільшують ризик зовнішньоекономічної діяльності. Окремі з них є зовнішніми, інші - внутрішніми. Під зовнішніми чинниками розуміють ті умови, які суб'єкт бізнесу, як правило, не може змінити, але повинен враховувати, оскільки вони впливають на справи, а під внутрішніми - на які впливає менеджер [5].

На кожному етапі просування товару на зовнішній ринок збуту використовуються специфічні методи управління ризиками. Результати кожного етапу формують вихідні дані для наступних етапів, створюючи систему прийняття рішень зі зворотнім зв'язком. Така система забезпечує максимально ефе-

ктивне досягнення зовнішньоекономічних цілей, оскільки знання, одержані на кожному з етапів, дозволяють коригувати не лише методи впливу на ризик, але і самі цілі управління ризиками (рис. 1) [6].

Рис. 1. Методи управління ризиками в умовах зовнішньоекономічної діяльності

** Представлено авторами з використанням [6]*

Висновки. Формування ринкових відносин в аграрному секторі економіки України неможливе без здійснення відповідних економічних реформ та включення країни в світові інтеграційні процеси. Особлива роль при вирішенні цих проблем належить зовнішньоекономічній діяльності та вдосконаленню механізмів її регулювання. Ключовою проблемою удосконалення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних суб'єктів агропромислового комплексу є не врахування вітчизняними суб'єктами підприємницької діяльності всіх умов ринкових відносин з іншими країнами.

Ризик зовнішньоторговельної діяльності - це категорія, що об'єднує велику кількість різнофакторних ризиків, які перебувають на нижчому управлінському рівні, тобто на рівні окремих зовнішньоторговельних угод. Їх варто розглядати як початкову ланку виявлення окремих видів ризиків і можливостей їх мінімізації. Під ризиком зовнішньоторговельної угоди слід розуміти комплекс ризиків, що виникають при будь-яких видах зовнішньоекономічної діяльності на всіх стадіях її здійснення. Об'єктивно оцінити ситуацію на ринку та вибрати найбільш ефективну стратегію можливо лише за умови аналізу всього комплексу ризиків і використання комплексу заходів з управління зовнішньоекономічними ризиками.

Література:

1. Кириленко В. В. Економіка / В. В. Кириленко. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 193 с.
2. Ризики зовнішньоекономічної діяльності : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.library.tane.edu.ua.
3. Користін О. Є. Управління економічними ризиками підприємства, економічна безпека / О. Є. Користін. – К.: ЦУЛ, 2010. – 354 с.
4. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.vuzlib.net.
5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.library.if.ua.
6. Кузнецова Н. В. Управление рисками : [учебное пособие] / Н. В. Кузнецова. – Владивосток: ТИДОТ ДВГУ, 2004. – 168 с.

УДК 631.11: 330.111.4

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ліпський Р.В., асистент

Полтавська державна аграрна академія

Вирішення проблеми підвищення ефективності використання ресурсів аграрних підприємств вимагає розробки системного соціально-економічного підходу до всебічного опрацювання кожного окремого спектру питань збалансованого формування ресурсного потенціалу та його віддачі.

Solving the problem of improving resource efficiency of agricultural enterprises requires developing a system of socio-economic approach to a comprehensive study of each individual spectrum of the balanced formation of resources and its impact.

Постановка проблеми. Забезпечення рентабельного сільськогосподарського виробництва та підвищення рівня продовольчої безпеки країни залежать від наявності та ефективності використання і відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств.

Однією з особливостей функціонування сучасних агроформувань є кількісна, якісна та структурна недосконалість їх ресурсних потенціалів, зумовлена великими втратами ресурсів у процесі здійснення аграрної та земельної реформ і складним фінансовим становищем господарств.

Становлення та розвиток сільськогосподарських підприємств різних типів тісно пов'язані з розв'язанням організаційно-економічних завдань щодо підвищення віддачі з кожної затраченої одиниці ресурсного потенціалу, його розширеного відтворення, удосконалення структури, покращання результативності діяльності агроформувань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретико-методологічних питань формування, оцінки та віддачі ресурсного потенціалу агроформувань присвятили свої праці відомі вітчизняні вчені-аграрники – В.Г. Андрійчук, М.В. Гладій, М.А. Лендел, В.М. Трегобчук, А.Е. Юзефович.